

'Elkaar aanvuren tot liefde en goede werken'

Apostolische brieven: Hebreeën 10:19-25

Zondagmiddagviering Nieuwe Kerk Ede, 5 jan '25

Geliefde gemeente,

De situatie waarin de Hebreeën verkeerden is best op de één of andere manier te vergelijken met die waarin de kerk vandaag in Nederland of in Europa verkeert. Iemand, en niet onvermaarde Europese theoloog (Tomas Halik), noemde dat: de namiddag van het christendom. Voor hem betekende dat: okay, we moeten op weg naar een nieuw tijdperk.

Maar voor velen zal dat beeld toch vooral ook oproepen, zeker nu het winter is, o ja, dan gaat dus de zon zometeen onder en wordt het donker. Dan gaat het licht uit en is het over, dan wordt het nacht.

Na de periode van ontdekkingsvreugde, het enthousiasme voor het geloof, en voor de persoon en het werk van Jezus, en voor het beeld van God dat daaruit tot ons komt, na de periode van groei en intensivering, en de ontvouwing van een mede enorm door het christendom gestempelde cultuur, is er de stremming gekomen.

Zo van: is dit nu alles? Wat is er nu helemaal veranderd in de wereld, door die komst van Jezus? Sterker: je ziet er niks van, je moet het maar hebben van geloven. En ja, die hele kerkhistorie, van nu bijna 2000 jaar, dat is toch ook maar een dubieuze en dubbelzinnige geschiedenis. Met aan de éne kant prachtige pareltjes, maar met aan de andere kant vreselijke verhalen van ook een onderdrukkend en gewelddadig 'christendom'. Na de stremming kwam er de achteruitgang, mensen die het bijtje er bij neergooiden, massaal, heel bewust

of juist geruisloos, die hun interesse in geloof en kerk verloren. Christendom, kerk, christelijk geloof, *the good old religion*, het is 'uit' in onze Europese streken.

Ja, op de Veluwe gaat het misschien wat minder hard, maar neem nu eens gemiddelde Hollandse plaatsen als Hillegom of Brielle, die ik toevallig wat ken, daar gaan op de ruim 20.000 inwoners op een zondag max een paar honderd mensen naar een kerk, waarvan er in Hillegom nog vier zijn en in Brielle nog maar twee waar diensten worden gehouden.

Deze massale ontkerkelijkheid heeft ook een weerslag op ons, die nog steeds meedoen. Wat blijft er nog over van ons geloof, van onze hoop. Wie raakt niet ontmoedigd over de komst van dat Koninkrijk van God? Wie de gebeurtenissen en ontwikkelingen met de kerk en de wereld, ook in ons eigen land, op een rij probeert te krijgen, wie ontkomt er dan aan een zekere *sadness*? Ik weet niet hoe het u vergaat, maar ik word nou niet bepaald vrolijker van het volgen van de nationale of internationale politiek, of de plaats van de kerk in ons land of in het bewustzijn van onze bevolking, breed gezien.

Nou ja, de aanduiding 'brief aan de Hebreeën', geeft al aan, dat het gaat om een woord voor christenen met een Joodse achtergrond. Geen heidenchristelijke gemeente, maar gelovigen met hun *roots* in de Joodse traditie. Het woord 'hebreeër' was oorspronkelijk een soort scheldnaam, voor zwerver, zoiets als bij ons vroeger, in de 16^e eeuw, in de tijd van de Nederlandse Opstand tegen de Koning van Spanje, het woord 'geus'. Afkomstig van het Franse '*gueux*' dat bedelaar of schooier betekende. Zo werden de anti-katholieken van toen, dus de protestanten, van een scheldnaam voorzien.

Ondertussen omarmden zij die term. Daar is dan weer het begrip geuzenaam vandaan gekomen: je omarmt het

neerbuigende woord, en het wordt juist uitdrukking van je identiteit, meestal als je positie sterker wordt en je aan zelfvertrouwen wint. Maar het kan dan ook weer terugstuiteren, als je positie juist weer kwetsbaarder wordt.

Discriminatie en kleinerende en scheldende aanduidingen (of zogenaamde grappige bijnamen) wees er op bedacht hoe makkelijk je grenzen overgaat en het vandaag de dag via sociale media een eigen leven kan gaan leiden en lang niet zo onschuldig is als vroeger de bijnamen op een dorp. Hoewel, hoe 'onschuldig' was dat eigenlijk?

Hebreeër was dus een scheldnaam. Denk maar eens aan het tafereel in Genesis waarin Jozef als onderkoning een maaltijd voor zijn broers besteld, maar de Egyptenaren zich afzonderen, want Egyptenaren eten niet met Hebreeërs, lees je dan, die vieze schooiers, die barbaren, met hun naar schapen stinkende kleren en hun woeste baarden.

Maar dan wordt het een aanduiding voor Gods volk onderweg. Als armoedzaaiers in Egypte terecht gekomen. Vervolgens op tocht door de woestijn naar het Beloofde land, en dan later de Joden in de diaspora, in de verstrooiing, de eeuwige zwerver.

Overal in het hellenistische deel van het Romeinse Rijk zijn er Joodse gemeenschappen, sommigen zelfs heel groot, zoals in de Egyptische havenstad Alexandrië. Maar nu is een gedeelte van hen christen geworden. Ze zijn daarmee niet opgehouden joods te zijn, maar er komt toch wel afstand tot de zichtbare dingen van hun Jodendom, zoals op zijn minst de offerdienst in de Jeruzalemse tempel.

Maar na verloop van tijd treedt er vermoeidheid in als de weg van het geloof langer lijkt dan ze verwacht hadden. Ze raken ontmoedigd. Jezus de messias, prachtig, we kunnen het

geloven, want wat Hij zei en deed spreekt aan, zondermeer, maar dan moet toch ook binnenkort zijn tweede komst er zijn, die het begin van het messiaanse rijk gaat inluiden, de grote Sabbat, de uiteindelijke Vrede en Rust die God heeft beloofd.

Dat zit er in de messiasverwachting waarmee zij groot zijn geworden, toch onlosmakelijk aan vast? Dat met het openbaar worden van de Messias ook de Nieuwe Wereld van God zou aanbreken. Maar het blijft maar uit, en er lijkt niet echt iets wezenlijks veranderd te zijn in de gang der dingen. De wereld draait gewoon door. En wat hebben we nu helemaal in handen: ja, het apostolisch getuigenis van die drie jaar Jezus-optreden en het getuigenis van enkele opmerkelijke gebeurtenissen rond een zekere kruisiging en een verhaalde opstanding uit het graf.

Hier en daar zijn er gelovigen die afhaken. Er vallen lege plaatsen in de gemeente, en niet door overlijdens. Maar doordat mensen wegblijven. En niet vanwege een conflict, maar - zeg maar - stilletjes. Waar kennen we dat van?

De schrijver aan de Hebrëënbrief wisselt in zijn uitgebreide aansporing om aan het geloof vast te houden die de hele brief is: hij wisselt steeds stukjes of stukken die gaan over de betekenis van Jezus af met stukjes of stukken die gaan over de neiging van sommigen om af te haken en hoe daar mee om te gaan. Het stukje dat vanmiddag onze aandacht vraagt, is de opmaat naar een laatste, forse aansporing, een soort serieuze *peptalk*, om het bijltje er niet bij neer te gooien, wat het geloof betreft.

Het komt na een uitgebreid stuk, vanaf hoofdstuk 7 waarin de unieke en bijzondere betekenis van Jezus en het offer van zijn leven nog eens is uiteengezet. Het is Jezus die ons in verbinding brengt met God, en die dat ook kan – en dat

ondanks de blokkades die er kunnen zijn, doordat wij mensen verward zijn in een door zonde bevangen bestaan.

Daar moet ik natuurlijk wat over zeggen, over die aanname. Want er zullen mensen zijn, die waren er toen ook, maar zeker ook vandaag, die zullen zeggen: nou nou dat is nogal een veronderstelling: blokkades door een in zonde bevangen bestaan.

Hebben wij in Nederland niet net een jonge filosoof, domineeszoon nog wel (Rutger Bregman), laten uitzoeken, dat de meeste mensen heus, best deugen? Hoe dan ook, willen veel landgenoten dat kennelijk graag geloven, want zijn boek wordt nog steeds goed verkocht, het lag zelfs uitgebreid in de Italiaanse boekwinkels (in het Italiaans uiteraard).

Nou ja, de bijbelse traditie spreekt van een ander realisme. Ja zeker, als de omstandigheden niet nijpend zijn, zullen de meeste burgers, die wij zijn, zich redelijk netjes gedragen. Maar dat is nog wat anders dan dat je niet medeplichtig zou zijn aan wat er in de wereld gaande is. Of wat er zou gebeuren als de crisis dichtbij manifest wordt.

Hoedo dan, kun je vragen? Ik doe toch geen vlieg kwaad? En ik ven ook niet van plan dat te doen. Maar dan is de wedervraag: hoe hard doe jij dan je best om de goede wereld van God dichterbij te brengen, en dan niet alleen voor je zelf en je eigen familie en zogenaamd je eigen land, maar ook voor alle andere mensen op de wereld, en ook voor het verre nageslacht, als het ons gegeven zal zijn? En hoe zeker weet jij, dat jij in de ellende niet ook verward kan tot een wraakzuchtige ellendeling. Wees niet naief, we hebben allemaal wel iets van dat egogedrevene, of van het hemd nader dan de rok, of van het na ons de zondvloed of van het je kunt niet de hele wereld op je nek nemen, en je moet voor jezelf zorgen. En dat laatste is

nog waar ook, maar niet waar is de conclusie dat we het dan dus wel bij 'een beetje' gehoorzaamheid en verantwoord leven kunnen houden, terwijl Jezus ons juist voorhoudt dat het bij gerechtvaardigd en geheiligd leven gaat om 'meer dan het gewone', en dat dat dus ook offers vraagt en zelfverloochening.

Kun je je voorstellen, dat God, net zoals wij de neiging kunnen hebben, om onze handen maar van de wereld af te trekken, en ons terug te trekken in ons eigen wereldje, die we dan proberen te verdedigen tegen indringing van nieuws, beelden, en mensen die ons onrustig maken of een appèl op ons doen: kun je je voorstellen dat God ook de neiging zou kunnen hebben om de boel maar de boel te laten. Hebben jullie dan na de twintigste eeuw niks geleerd?

Jullie zullen gedenken dat je zelf onderdrukt werd in Egypteland, spreekt Hij in de Dekaloog, dus hoe kun je dan zelf op deze manier de wapens oppakken? *Nie wieder* zeiden we allemaal na de ravage van twee wereldoorlogen en een wereldwijde economische armoedecrisis plus een genocide op Joden, zigeuners en homo's zonder weerga in de twintigste eeuw. En dat alles toen temidden van, en aangezwengeld door zogenaamde 'christelijke naties'.

Kun je je voorstellen dat God zwaar teleurgesteld tot zeer verontwaardigd is? Of beter: woest en toornig, bij wat er nu allemaal aan ellende speelt in de wereld? Of is dit al te menselijk gesproken over God. Kan zijn, maar de bijbel zelf doet het zo.

Welnu Christus heeft de deur naar God weer open gemaakt, en God op andere gedachten gebracht, zo vertelt de Hebreëenschrijver. Eens en voor al. Er is een zekerheid dat ondanks alles God zijn handen er niet van zal aftrekken. Vind je

dat al te menselijk over God gesproken. Kan zijn, maar de bijbel doet het zo.

Die zekerheid is er omdat je Christus kunt zien als het Lam en de Hogepriester tegelijk, die als het ware in een hemels drama, in één keer alle offerdienst, om boete te doen en vergeving aan God te vragen, vervult.

Niet voor zichzelf, want als er iemand buiten de zonde staat, is Hij het wel, maar Hij doet het, namens ons, voor ons, Gods mensen en Gods wereld.

Kijk dat is de samenvatting waar ons stukje van vanmiddag mee begon: vers 19 tot en met 22. Je mag het heiligdom binnen gaan door het bloed van Jezus, hoor je. Je hoort dat Hij een weg ontsloten heeft vanwege zijn concrete leven hier op aarde tot en met zijn kruisiging ('door het vlees'). Dat is een weg die door het zogenaamde voorhangsel heen gaat. En dan moet je weten: dat is de aanduiding voor het gordijn in de tempel van Jeruzalem dat het heiligste deel afsloot, waar de ark van het verbond stond opgesteld, en waar alleen de hogepriester maar één keer per jaar op de Grote Verzoendag naar binnen mocht om daar wat bloed te sprenkelen als symbool van boete en inkeer en ter verzoening van de zonden van heel Gods volk.

Door het offer van Christus' leven is dat nu ingehaald, en heeft Hij de toegang tot God, tot het allerheiligste ontsloten, voor altijd, en geeft Hij recht van toegang tot een nieuw leven met God.

Daar klinkt dan in veel van onze vertalingen het woord 'vrijmoedigheid', maar dan lijkt het net of wij genoeg zelfvertrouwen of durf bij elkaar moeten schrapen om het te geloven. Dus dat toch nog vast kan zitten op iets van ons,

terwijl het gaat om een verkregen burgerrecht, zoals in de Griekse stad van toen: jij wordt aangenomen in de gemeentevergadering als lid, als iemand die het woord mag voeren, die meetelt en meedoet, en dus – nu toegepast op het geloof - opgenomen wordt in de nieuwe gemeente van God. Met recht van zijn en recht van spreken. Als een mondige erfgenaam, als een levend lidmaat van zijn Kerk.

Maar nu komt het, de aansporing: doe dat dan ook, meedoen in die gemeente van God, en zo dat het offer van Christus ook jouw leven aanraakt en verandert: met een waarachtig hart, met volkomen vertrouwen, met een innerlijk dat gereinigd is, ja met een lichaam, lees: met een levenswandel, die gezuiverd is, zo spreekt de Hebreënprediker.

Vervolgens komt dan de oproep, om dit vast te houden, ook als er tegenslag komt of als er vormen van gewenning en vermoeidheid en ontmoediging in treden. Je hebt elke week bijscholing nodig. Samen die gemeente van God vormen is dan ook een leerschool van de Heilige Geest. Een ander noemde het: de legerplaats waar gelovigen worden toegerust om met de wapenrusting Gods te kunnen strijden in het doordeweekse leven, en weer een ander: een trainingscentrum van de hoop. Wij blijven oefenen en leerlingen in het geloof, in de hoop en in de liefde. En wees daarin trouw.

Soms is dan vers 25 als losse tekst geciteerd om mensen te vermanen de kerkdiensten trouw te bezoeken. Maar laten we dan wel in ogenschouw nemen, waar die onderlinge bijeenkomsten dan voor zijn en er ook voor zorgen dat ze zo kunnen werken, of het nu onze zondagmorgense erediensten zijn, of de vieringen in de middag, of ons kringwerk, of ons gemeenteberaad, leerhuis of pastoraat: het is er om op elkaar acht te geven (niet: in de gaten te houden of te controleren,

maar om aandacht te schenken aan elkaar), met als doel elkaar aan te vuren tot liefde en goede werken.

Luister goed: om *elkaar* aan te vuren, dus het gaat om meedoen. Je leest niet: om aangevuurd te worden, om als consument hier of op een kring of bij een koor alleen geïnspireerd te worden, maar ook om zelf te inspireren: om elkaar aan te vuren tot liefde en goede werken. Op de plek waar God jou nu in het leven heeft gebracht.

Welnu, de Heer zegene jullie, zoals je hier vanmiddag bent of meekijkt via het internet, Hij zegene jullie in jullie gaan door de tijd. Als deel van die grote christelijke gemeenschap op dit dorp, in dit land, in dit werelddeel anno 2025. Blijf bij de les, geef niet op, stimuleer elkaar om een hoopvol en liefdevol leven steeds nieuwe inhoud te geven en dat ook vol te houden. Ook in het nieuwe jaar 2025.

Lof zij U Christus. Amen.

Zingen: Gezang 974:1,2,3,5 ('Maak ons uw liefde, God, tot opmaat')